

FramSam

2022-01-28

Slutrapport

Innehållsförteckning

Inledning	2
------------------------	----------

Bakgrund, Målgrupp, Projekt mål, Projektorganisation

Projektets genomförande	4
--------------------------------------	----------

Modeller och arbetssätt i kommunerna

Samverkan och erfarenhetsutbyte	7
--	----------

Framgångsfaktorer	9
--------------------------------	----------

Reflektioner.....	10
--------------------------	-----------

Referenslista	12
----------------------------	-----------

Bilagor

Statistik i diagramform

Intervjufrågor

Försäkring vid praktik

Praktikavtal

Slutrapport

Projektnamn
Projektledare
Projektperiod

FramSam
Sara Hayward jan.2020-juni 2021, Sofia Ripe aug.2021-dec.2021
jan.2020- dec.2021

Inledning

Bakgrund

Under 2019 såg Ljungby, Älmhult, Markaryds kommun och Arbetsförmedlingen ett behov av utökade insatser för SFI-studerande med kort eller ingen skolbakgrund som dessutom saknade progression. Arbetslösheten i målgruppen har länge varit en utmaning i Sverige och för att försöka få dessa att närma sig arbetsmarknaden så beslutade ovannämnda kommuner tillsammans med Arbetsförmedlingen att samordna insatser för målgruppen för att kartlägga de studerandes behov och genomföra arbetssätt som i sin tur skulle få dessa att komma närmare arbetsmarknaden.

En projektansökan gjordes och denna beviljades sedan av Sunnerbo Samordningsförbund. Projektägare var Ljungby, Älmhult, Markaryd och Arbetsförmedlingen. Projektet kom att kallas FRAMSAM.

En av projektets avsikter var att, i de tre kommunerna, arbeta med pedagogiskt framtagna metoder och insatser. I projektbeskrivningen skulle metodgruppen bestå av en projektledare och en förstelärare i sfi eller svenska som andraspråk som skulle finansieras med vardera 25%. Utifrån dessa funktioner skulle det även anställas tre lärarresurser, samtliga på 60%. Respektive kommun skulle ha forum med Arbetsförmedlingen där individärenden skulle behandlas.

Projektet skulle pågå under kalenderåret 2020 men förlängdes till och med 2021.

Målgrupp

Målgruppen för projektet riktade sig till deltagare inom Arbetsförmedlingens etableringsprogram som hade låg progression inom sfi. Anvisningen av deltagare till projektet kunde ske från samtliga involverade parter enligt målgruppsbeskrivningen.

Projektmål

Målet var att deltagare i den aktuella målgruppen efter ett år (vilket förlängdes ett år) skulle ha gjort en stegförflyttning mot arbetsmarknaden. Med hjälp av medel från Finsam skulle de elever som stått långt ifrån arbetsmarknaden erbjudas yrkeskurser samt evidensbaserade

arbetssätt för inlärningsvårigheter i kombination med sfi. På det sättet skulle de tillgodogöra sig språk-och yrkeskunskaper som möjliggör tillgång till arbetsmarknaden och självförsörjning. Majoriteten av deltagarna skulle sannolikt vara i behov av ytterligare kompetensinsatser efter projekttidens slut.

Projektorganisation

Projektet har bestått av fyra svenska som andraspråkslärare som varit placerade och anställda av respektive kommuns vuxenutbildning. I Ljungby och Markaryd har lärarna varit anställda på 100%, i Älmhult har den ena läraren haft en tjänst på 60 % och den andra 25% samt projektledarrollen på 25%. Denna grupp av lärare och projektledare utgjordes av metodgruppen. Dessa skulle träffas regelbundet för att planera och utbyta erfarenheter samt kunna arbeta över kommungränserna utifrån behov och efterfrågan.

Projektet skulle även svara till en styrgrupp bestående av rektorerna i respektive kommun. Projektets större frågor och vägval skulle förankras i förbundets beredningsgrupp men besluten har fattats av förbundets styrelse och förbundschef.

Projektets genomförande

Modeller och arbetssätt

Markaryd

I Markaryd satte man fokus på inläring av svenska där man kombinerade tre-timmarsundervisning med kompletterande uppgifter i form av hemläxor. Gruppen var liten och så småningom kom deltagarna så pass nära varandra att de blev mer öppna och självsäkra så att lektionerna ofta handlade om problemen de möter i vardagen vilket ledde till att de blev mer och mer bekanta med det svenska systemet, kulturen, reglerna och lagarna som gäller i Sverige.

Vid några tillfällen fick deltagarna vara med på Samhällsorienterings föreläsningar som handlade om att bo, försörja sig och utvecklas i Sverige. Där fick de lyssna och diskutera på arabiska (då var alla deltagare arabisktalande) och efteråt hade vi genomgångar och diskussioner på svenska.

Hälsofrämjande utbildning har varit viktig del av projektet och vi har, bland annat, samarbetat med "Hälsospåret" där deltagarna vid olika tillfällen fick träffa en tandsköterska, en barnmorska, en barnskötare och en polis. Detta blev väldigt givande, många visade sin nyfikenhet och många frågor blev ställda.

Vi hade tre informationsträffar som hade anordnats inom ramen för *Kärlek utan gränser*, Folkhälsomyndighetens projekt som handlar om sexuell och reproduktiv hälsa.

Friskvård har varit något som ofta diskuterades på lektionerna. Våra deltagare är vana att ta hand om sig själva först när de blir sjuka, sällan gör de det i förebyggande syfte. Dåliga matvanor, brist på motion och sömn är återkommande problem hos de flesta så vi lyfte fram hur allt hänger ihop och att allt blir mycket lättare när kroppen mår bra. Många minskade användning av sockret, började äta ordentlig frukost och motionera.

En dag i veckan brukar deltagarna besöka *Platsbanken* och söka jobb som passar dem. Det har fått dem att inse att det inte finns många jobb som man kan söka utan körkort och hyfsat bra svenska. Den insikten har fått ett antal elever att jobba hårdare med sina körkort.

Under pandemin användes lärplattformen *Liber Lunis Sfi Digital* samt hade man dagliga genomgångar via Teams vilket gynnade deras digitala kompetens, men hämmade deras språkutveckling.

Älmhult

I Älmhult valde vi att ha en grupp på olika sfi-nivåer eftersom vi tänkte att det ökade dynamiken i gruppen och de lite starkare eleverna kunde stötta de som inte kommit lika långt. Dessutom ansåg vi kunna stötta eleverna på deras nivå i och med den lilla gruppen.

Vi fick ganska omgående efter inskrivningen komma igång med distansundervisning på grund av pandemin. Det var en utmaning både för oss lärare och för de elever som saknade datorvana men utifrån förutsättningarna klarade vi det bra men språkutvecklingen har gått långsammare. I början fokuserade vi mycket på relationer i gruppen och hade en del samarbetsövningar för att alla skulle känna sig trygga. Dessutom la vi mycket tid på studieteknik i början.

Vi hade bestämt oss för att hitta praktikplatser till alla utifrån tidigare erfarenhet och intresse och första året fick nästan alla en plats även om det tog tid att hitta i och med pandemin. Dessa fick ett individuellt schema med sfi-studier kombinerat med praktik. Då och då åkte vi ut för att besöka deltagarna för att följa upp deras utveckling och samtala med handledare. De som kombinerade extratjänst och deltagande i FramSam fick även en loggbok med uppgifter som de skulle redovisa varje vecka.

Även om en stor del av undervisningen varit på distans under den här projektiden har vi såklart även tillbringat mycket tid i klassrummet med vissa Corona-anpassningar. Där arbetade vi vidare med saker som uppstått under praktiken, till exempel att det är viktigt att komma i tid, meddela frånvaro och ta initiativ och fråga om man inte förstår. I läroboken *I arbetslivet* fanns många bra texter med övningar i till exempel form av rollspel. När undervisningen var på Teams använde vi oss mest av det digitala läromedlet *Liber Lunis* men även *Tjangs.se* som också är ett digitalt läromedel men med fokus på arbetslivet, arbetsmarknaden och samhället. Vidare arbetade vi vidare med noveller som alla utspelade sig på olika arbetsplatser med många yrkesspecifika ord och termer. Eleverna kunde ofta relatera

till huvudpersonen på något sätt och vi hade många intressanta diskussioner. Vi tränade olika förmågor under ett arbetspass och vi använde oss ofta av bildstöd och filmer som både fanns på svenska och deras modersmål, så kallad transspråkande. Vi utgick från cirkelmodellen när vi arbetade med genrepdagagogik.

Eleverna har också fått utveckla sin digitala kompetens, till exempel att starta en dator och logga in vilket inte varit en självklarhet för många. På Office 365 finns det många bra hjälpmedel vid språkinläring för våra elever, till exempel talsyntes, dikteringsfunktion och översättning. På så sätt kan vi hjälpa de elever som inte är så starka muntligt och/ eller skriftligt.

Vi har också arbetat mycket med hälsofrämjande aktiviteter, till exempel orientering, styrketräning och walk-and talk. Vi har diskuterat om hur vi gör när vi mår dåligt fysiskt och/eller psykiskt, att vi inte behöver åka till vårdcentralen för minsta åkomma utan försöka hitta verktyg för att må bra. Vidare hur viktigt det är med en sysselsättning för att känna tillhörighet och minska utanförskap, bland annat genom praktik men även genom engagemang i till exempel en förening. Vi hade en plan med att knyta an deltagarna till en förening för att de skulle utöka sitt nätverk men det tog för mycket tid i anspråk.

När vädret har tillåtit det har vi även förlagt undervisningen utomhus och då fått stöd i läroboken *Att lära in sfi ute*. Dessutom har vi använt vår granne IKEA som resurs när vi jobbat med temat Bostad. Vi lärare märker att mycket sker spontant när vi har undervisningen utanför skolans lokaler då vi upplever att eleverna glömmar bort att de pratar svenska och därmed vågar mer. Dessutom stärks gemenskapen i gruppen.

Ljungby

I Ljungby hade vi en grupp med kort skolbakgrund eller ingen skolbakgrund som dessutom hade låg progression inom sfi.

Från projektets start hade vi praktikplatser till alla deltagare inom industri och handel men sedan kom pandemin och deltagarna fick inte vara på praktikplatserna. Därför kontaktade vi Kastebergs gård och inledde ett samarbete med dem i april 2020 till och med december 2020. På gården har de rapsodling, nöt-och köttproduktion, butiksförsäljning och café/matservering.

Vi fick en bit mark och där började vi odla olika sorters grönsaker. Målet var att producera närodlade och ekologiska grönsaker och att eleverna lärde sig vikten av att producera/köpa ekologisk och närodlad mat.

Eleverna var med i planeringen och valde frösorter. Eleverna lärde sig förkultivera, om direktsådd, gödning, rensa ogräs och bevattning. Under sommaren och hösten skördade vi grönsakerna och butiken sålde grönsakerna med hjälp av eleverna. Deltagarna hjälpte också till med städningen i butiken och att utfodra djuren.

Eleverna var med varje dag på Kastebergs gårds frukostmöte och lyssnade på deras planering om dagsysslor och hade tillfälle att träffa alla som jobbar på gården och prata med dem.

De hade praktiken på gården tre dagar i veckan och två dagar sfi -undervisning.

I början arbetade vi mycket med gruppdynamiken och hade en hel del samarbetsövningar för att alla skulle känna sig trygga i gruppen.

På sfi tränade vi på kundbemötande i form av rollspel och specifika ord om odling.

2021 hade vi praktikplats till alla elever utifrån tidigare erfarenhet och intresse. Alla deltagare har utvecklat svenska språket i kombination med praktik och undervisning på sfi och de har haft tillfälle att bekanta sig med yrket.

På lektionerna arbetade vi vidare med saker som uppstått under praktiken till exempel att det är viktigt att komma i tid, meddela frånvaro och fråga om man inte förstår.

Vi använde ”Learning by doing” pedagogik, det vill säga lärande genom att göra eller praktisk inläring.

Några fördelar med ”Learning by doing” är följande:

- Ger praktiska och erfarenhetsbaserade kunskaper
- Motiverar och stimulerar inläring

Deltagarna hade låg progression när de började i projektet och målet var att de skulle komma närmare arbetsmarknaden och få ett kursbetyg i sfi. Vid projektets slut 2021 hade alla deltagare klarat nationella provet/kunskapskraven och fått betyg.

I undervisningen använde vi *Yrkessvenska inför praktiken*. I läroboken fanns många bra texter om olika yrken och specifika ord. I boken fanns bra grammatiska övningar också som var kopplade till yrket.

Vi samarbetade med Smålands idrottsförbund och testade på olika hälsofrämjande aktiviteter. Vi har besökt olika idrottsföreningar och provade på olika sporter. Vi pratade om hur viktigt det är att motionera och att känna tillhörighet och minska utanförskap. Vi besökte Fritidsbanken som är en ideell verksamhet som satsar på återbruk och dit människor kan komma för att låna idrottsutrustning gratis. Deltagarna fick information om verksamheten på sina modersmål.

Vi var i Kronoskogen några gånger och testade gymövningarna. Vi var och tränade på 24 fitness i Ljungby. På lektionerna diskuterade vi vikten om välmående.

Många elever har återkommande problem med motion, sömn och dåliga matvanor.

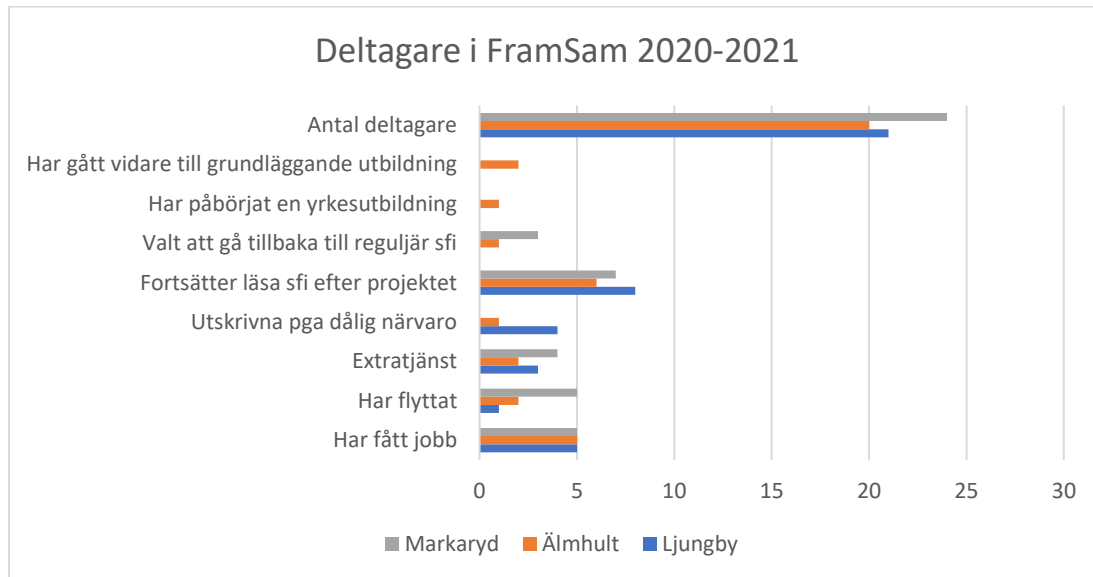
Samverkan och erfarenhetsutbyte

Under projekttiden har projektledaren haft regelbundna möten med ledningsgruppen (rektor) samt företrädare från arbetsmarknadsenheten i respektive kommun där vi har lyft olika frågor som dykt upp under projektets gång. Metodgruppen har träffats digitalt var 6:e vecka ungefär.

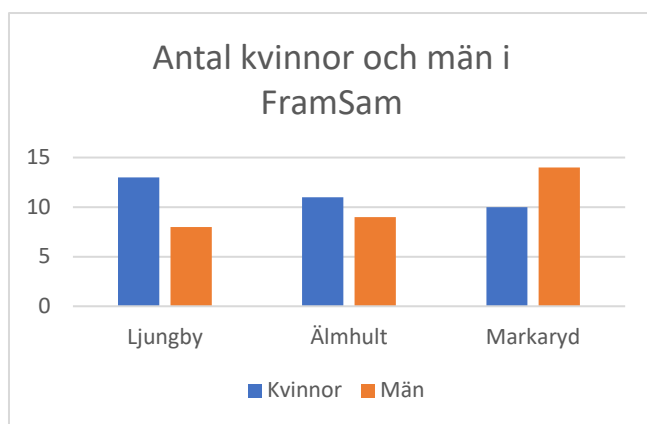
Dessutom har rollen som projektledare inneburit samverkan med

- ESF-projekten Fasetten och SpIK och Sunnerbo Samordningförbunds projekt Fokus 2.1
- Länsstyrelsen där FramSam representerades i alla kategorier för ”goda exempel på uppsökande och motiverande arbete för att nå utrikesfödda kvinnor”
- Lansering av *Insatskatalogen.se*
- Sundbyberg kommuns vuxenutbildning och *Jobbspåret*

Genom projektet har metodgruppen också fått chansen till fortbildning men pandemin har gjort att kurser blivit digitala. Innan Folkhälsomyndighetens restriktioner kom hann vi, vid två tillfällen, delta på *Logoped-Livs* utbildning om hur vi kan jobba med fonetik och uttal i undervisningen. Våren 2021 deltog vi på Lärarfortbildning AB:s digitala heldagskurs *Individanpassad sfi-undervisning* och under hösten 2021 gick tre av oss heldagskursen *Stärk vuxna elevers läsförmåga– lässtrategier för ämnes- och yrkestexter* i samma regi. Vid dessa tillfällen samlades gruppen på en trevlig plats utanför skolans lokaler med tillgång till digital utrustning samt god mat. Så värdefullt att träffas fysiskt i dessa pandemitider då den sociala kontakten är begränsad. Förutom dessa kurser gick en av oss en kurs, genom OrdAF, om hur man kartlägger/observerar mångspråkiga elevers lärande genom att använda materialet KAMEL.

*Med jobb menas i dessa fall en tillsvidareanställning, vikariat eller nystartsjobb.

Framgångsfaktorer

Vi kan utifrån statistik se att 24 av 65 deltagare (37 %) av deltagarna hade någon form av anställning (utan försörjningsstöd eller aktivitetsstöd) under projektperioden och med tanke på pandemi och distansundervisning är det bra siffror. Samtliga har gjort en stegförflyttning mot arbetsmarknaden men stegen har varit olika stora beroende på individuella förutsättningar, arbetslivserfarenhet, närvaro, engagemang och tillgodogörande av undervisningen. Vi har sett att det är följande faktorer som gjort att deltagarna visat progression:

Vi har kunnat fokusera på en **liten elevgrupp** (12–15 deltagare) där vi skapat ett **tryggt arbetsklimat** och **goda relationer**. Deltagarna har kunnat få ett personligt stöd och extra hjälp av samma person och vi har kunnat engagera oss mer i individen än en vanlig lärartjänst hinner med. Dessutom har samarbetet med studie- och yrkesvägledare varit bra.

Ett **fokus på deltagarens styrkor** har också varit signifikativt med projektet och det har vi bland annat fått genom en **noggrann kartläggning vid inskrivning** genom att använda Skolverkets material ”Kompetenskartläggning” och ”Kartläggning av litteracitet” vilket hjälpt oss att individanpassa undervisningen och vara ett stöd i val av praktikplatser.

En annan framgångsfaktor är den **heltidssysselsättning** deltagaren har haft inom projektet utan inflytande av andra aktörer. Vi har kunnat **skräddarsy en utbildning utifrån intresse, mål och förutsättningar** och på så sätt skapat en meningsfullhet. Ofta **studier i kombination med praktik** och med ett bra samarbete med handledare. Utbildningen bör ses som en röd tråd där autentiska händelser utgör grunden för undervisningen. Ett utomordentligt exempel på detta är Ljungbys samarbete med Kastebergs gård där läraren varit med deltagarna på gården och varvat teori i en lokal på gården med praktiska sysslor såsom målning, prismärkning och krattning.

Deltagarna i FramSam har till stor del bestått av individer som har haft svårt att ta till sig den vanliga undervisningen, men däremot har många visat styrkor när de fått arbeta praktiskt. Många av de sociala koderna är kulturella och vi lär oss tillsammans. Det kan till exempel

handla om hur det fungerar att ta rast på en arbetsplats, att respektera arbetstider som inte ska påverkas av religion eller kultur. I projektet har det funnits möjlighet att **diskutera och lära sig hur det fungerar i det svenska samhället**. Vi har också diskuterat hur familjen påverkas när en av föräldrarna har praktik, och därför kan man behöva ändra arbetsfördelningen i hemmet. Många decennier av familjepolitik i Sverige har format en slags norm i Sverige som många delar, men som är ny för många av våra deltagare.

Hälsa, kost och motion har också varit ett viktigt inslag i projektet, med bland annat projektet Hälsospåret i Markaryd och Smålands idrottsförbund i Ljungby. I Älmhult har vi haft en timme hälsofrämjande aktiviteter i veckan, till exempel orientering eller walk-and talk. Mår du psykiskt och fysiskt bra presterar du bra!

Eftersom vi följt kursplanen för sfi har vi under projektiden utgått från kunskapskraven vid bedömning och vi har regelbundet haft enskilda samtal med deltagarna för att ge dem en **formativ bedömning** och för att försöka öka deras medvetenhet och delaktighet i inlärningsprocessen. Det är viktigt att tillämpa ett formativt arbets- och förhållningssätt för att ge dem den stöttning de behöver för att komma vidare. De som har haft praktik har också fått en regelbunden återkoppling på sin utveckling.

Utvärderingen i slutet av projektet skedde i form av intervjuer, med alla kvarvarande i FramSam men även med några som blivit utskrivna för att statistiken skulle bli givande och ge oss underlag för eventuella framtida projekt. Dessutom ställde vi frågor till handledare på praktikplatser som gav oss intressanta och utvecklande svar (se bilagor).

Reflektioner

Följande är metodgruppens reflektioner. Som bilagor följer deltagarnas utvärdering samt intervjufrågor till praktikplatser.

Anvisningen av deltagare till projektet har inte varit fungerat tillfredsställande och något anvisningsdokument som står i projektbeskrivningen har inte funnits. Dock är det främst lärare och till viss del SYV som har kunskap om elevens progression så anvisningen bör komma från skolan och inte från arbetsförmedlare. Eller åtminstone i ett väl fungerande forum mellan olika instanser.

Under båda projektårens uppstart har vi upplevt problem med dubbelbokningar av deltagarna och vi har haft en dragkamp med AF trots att vi fått klartecken. Detta har påtalats och vi har försökt att hitta vägar med AF för att undvika dessa fördröjningar och det extraarbete som det innebär, för att inte tala om deltagarnas förvirring över beslut som tas åt dem. Samarbete måste prioriteras trots hög arbetsbelastning och omstrukturering hos AF. Det är viktigt att säkerställa vilka aktörer som kan vara med i ett projekt *innan* det startar.

En annan tanke från oss är att försöka hitta ett enklare system för att kunna hitta namnet på och nå handläggare från de olika myndigheterna. Oftast har deltagaren inga uppgifter på vem de har som handläggare. Kanske skulle en samtyckesblankett finnas med vid inskrivningen av en sfi-studerande med etableringsstöd som underlättar kommunikationen mellan skola och olika myndigheter.

Registreringen av deltagarna i SUS har inte varit svår i sig men eftersom två av fyra i metodgruppen inte kunde logga in första året blev det dubbelt arbete då vi först skulle göra detta manuellt på papper och sedan registrera uppgifterna i programmet. Frågan är om systemet varit det rätta för målgruppen i FramSam eftersom uppgifterna där varit svåra att koppla till målformuleringen i projektet.

Gällande undervisningen så har en stor utmaning varit den snabba digitaliseringen för våra, till stor del, datorovana deltagare. Det krävdes en hel del stöd för dessa att komma igång med digitala läromedel men vi hittade ändå lösningar i form av individanpassade läxor och uppgifter, videosamtal, filmer och röstinspelningar. I och med en liten undervisningsgrupp kunde vi anpassa undervisningen utifrån restriktionerna för det mänskliga mötet är en viktig del för både kommunikation och motivation.

I Älmhult och Ljungby satsade vi tidigt på att hitta praktikplatser utifrån tidigare erfarenhet och intresse medan Markaryd hade en annan inriktning med bland annat fokus på jobbsökande och intervjuteknik. Trots pandemin hittade vi praktikplatser till de flesta deltagarna. I Älmhult var vi lite väl ivriga med att få ut eleverna på praktik. Det är viktigt att veta vilken försäkring deltagaren omfattas av och att ett praktikavtal skrivs mellan praktikplats och skola. Relationen med dessa praktikplatser är viktig att sköta för det är i regel inte så lätt att hitta bra praktikplatser. Samtal och diskussion mellan läraren, eleven och praktikplatsen är en förutsättning för att kunna reflektera över lärandet, som är ett av syftet med praktiktiden. Det är sent att samla in information efter praktiktiden då eleven inte kan ändra något, utan det är viktigt att hålla tät kontakt för att få ut så mycket som möjligt för alla inblandade. Tyvärr trodde en del deltagare att de automatiskt skulle få jobb efter praktikperioden även om vi tidigt och återkommande informerade om syftet med praktiken.

En annan reflektion vi har med oss är vikten av att de studerande känner till lagar och regler i Sverige och att vi som lärare arbetar med dessa i klassrummet. Även om de studerande har deltagit på den obligatoriska samhällsorienteringen så är det många som behöver påminnas om de olika temana i klassrummet, bland annat individens rättigheter och skyldigheter. Vad händer om jag som elev inte deltar i undervisningen och hur påverkar det min/ familjens ekonomi? Här är det viktigt att närvaron följs upp kontinuerligt av AF och att den studerande får ett avdrag vid frånvaro utan en godkänd anledning.

Slutligen hade vi önskat en mer formell högtidlig avslutning tillsammans men tyvärr omkullkastades denna plan på grund av pandemin utan vi fick ha en avslutning i respektive kommun istället med utdelning av intyg.

Referenslista

Digitala läromedel:

Liber Lunis (Liber förlag)

Tjangs.se

Tryckta läromedel:

I arbetslivet av Ingebjörg Dolve, Janne Grönningen och Jorunn Mo (Vilja förlag)

Läspraktik av Mats Larsson och Maria Janeklint (Natur och kultur)

Lästid av Pernilla Gren Edvardsson och Ylva Gripner (Natur och kultur)

Lärobokserien: *Yrkessvenska inför praktiken* (Magnolia förlag)

Kartläggningsmaterial:

Kartläggning av litteracitet (Skolverket)

Kartläggning av mångspråkiga elevers lärande - KAMEL av Anne Margaret Smith.

Bearbetning till svenska: Astrid Frylmark (OrdAF)

Kompetenskartläggning (Skolverket)

Övriga dokument gällande försäkring och praktikavtal:

Se bilagor